

Творча діяльність характеризується такими рисами, формування яких є найсуттєвішим для навчання: самостійний перенос знань та вмінь в нову ситуацію; вміння бачити нові проблеми у стереотипній для суб'єкта, традиційній ситуації; вміння бачити нові функції знайомого об'єкту; вміння бачити структуру об'єкту, що вивчається; врахування альтернативи розв'язання проблеми або способу її розв'язання; вміння комбінувати відомі раніше способи вирішення проблеми для створення нового, оригінального способу.

Отже, творчість, з одного боку, потребує вміння відмовлятися від стереотипів, а з іншого – такі стереотипи є основою творчості, її розвиток без них неможливий. Навчання повинно одночасно забезпечувати стереотипні знання, вміння, навички та створювати установку на можливу необхідність відмовитись від них з метою пошуку нових знань і способів дій. Тому формування творчих здібностей майбутніх фахівців швейного профілю необхідно поєднувати з репродуктивною діяльністю.

Висновок. Проблемне навчання має значні можливості в підготовці професійних кадрів, а це означає, що його треба якомога ширше використовувати в практиці професійно-технічних навчальних закладів. Для цього викладач повинен мати як професійні уміння (визначати доцільність введення проблемного навчання у навчальний процес виходячи з конкретних ситуацій і змісту навчального матеріалу, володіти методикою конструювання проблемних ситуацій, уміти структурувати проблемне навчання, знати етапи організації проблемного заняття і володіти ними), так і відповідний рівень особистісного розвитку (володіти діалектикою пізнання, мати розвинене діалектичне мислення, уміти вичленувати суперечності в будь-якому навчальному матеріалі і зробити їх доступними для учнів). Успішне розв'язання даної проблеми можливе за умов її подальшого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гуревич Р.С. Теоретичні та методичні основи організації навчання у професійно-технічних закладах. – К.: Вища школа, 1998. – 229 с.
2. Закон України “Про професійно-технічну освіту” // Професійно-технічна освіта. – 1998. – № 1. – С. 2-12.
3. Козловська І.М. Теоретико-методологічні аспекти інтеграції знань учнів професійно-технічної школи (дидактичні основи). – Львів: Світ, 1999. – 302 с.
4. Лернер И.Я. Дидактические основы методов обучения. – М.: Педагогика, 1981. – 186 с.
5. Матюшкин А.М. Проблемные ситуации в мышлении и обучении. – М.: Педагогика, 1972. – 193 с.
6. Махмутов М.И. Проблемное обучение: Основные вопросы теории. – М.: Педагогика, 1975. – 368 с.
7. Тхоржевський Д.О., Гетта В.Г. Проблемне навчання на уроках праці. – К.: Рад. школа, 1980. – 150 с.

УДК 37.034:371

І.П. Марчук

ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТЬОГО ПРАВООХОРОНЦЯ У КОНТЕКСТІ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

У публікації висвітлено концептуальні теоретико-методичні та практичні передумови формування професійно-моральних якостей працівників правоохоронних органів в освітньому просторі вищої юридичної школи.

The article shows the conceptual theoretical methodological and practical bases of forming professional moral features of future representatives of bodies of justice in the educational system of higher juridical school.

Духовне оновлення суспільства, зміни, що відбуваються у психології нації, формування нових цінностей, котрі відповідають ідеалам демократії, прав і свобод людини вимагають від системи освіти орієнтації на виховання у молоді високих моральних стандартів, громадянської відповідальності і самостійності. Проблема морального виховання посідає чільне місце у системі формування як підростаючих громадян незалежної держави, які будуть здатні віддавати отримані знання й уміння на благо суспільства, так і фахівців, професійна діяльність котрих безпосередньо пов'язана з врегулюванням суспільних відносин. Йдеться про набуття морально-професійних якостей майбутніх працівників правоохоронних органів в умовах вищого навчального закладу МВС України.

Питання професійно-морального виховання знайшли достатнє висвітлення в психолого-педагогічній теорії і практиці. Зокрема, А.С.Макаренко бачив цю сферу як “перш за все практично доцільну” [15: 355] та “найбільш діалектичну, рухливу, найскладнішу й різноманітнішу науку” [14: 149], Л.С.Виготський виділяє в ній як окремих напрямків “моральну педагогіку” [5: 252], Й.Ф.Гербарт – як самостійну систему знань, котра спирається на етику і психологію, включаючи у вищий імператив як філософський, так і етичний компоненти [7: 23].

Ретроспективний аналіз філософсько-педагогічних поглядів в історії соціокультурного суспільства, де за допомогою домінуючої системи моральних ідей, принципів, законів, норм і правил поведінки відносини між людьми врегульовувались на гуманній, демократичній, миротворчій основі за будь-якої життєвої ситуації, показує, що на різних історичних етапах розвитку людства були свої уявлення про норми моралі, в тому числі й професійної.

У сучасних умовах підготовку високоякісного спеціаліста, вчені (О.С.Падалка, А.М.Нісімчук, І.О.Смолюк, О.Т.Шпак) [18] пов'язують їх з основними його професійними компонентами, як соціальні, інтелектуальні і генетичні риси та власний життєвий досвід. При цьому соціальні риси, на думку авторів, включають світогляд, моральність, естетичні смаки, працелюбність. Ці якості відзначаються у багатьох психолого-педагогічних дослідженнях, що стосуються проблем структури особистості (Л.С.Виготський, Г.С.Костюк, О.М.Леонт'єв, К.К.Платонов, А.П.Петровський та ін.). Із сучасних дослідників загальнотеоретичним аспектам морального виховання присвячено дослідження Т.А.Ільїної, В.М.Карагодіна, І.В.Ковальчук, Г.Я.Майбороди, А.А.Семеза, І.К.Шкьопи, О.Д.Ярмоленка та інших.

Формування професійної готовності майбутніх правоохоронців розглядалось в працях Ю.В.Андрєєва [1]; О.М.Бандурка [2]; С.І.Бражника [3]; Г.І.Васильєва [4]; М.М.Ібрагімова [7]; М.М.Козяр [10]; С.О.Кубицького [12]; А.С.Морозова [17] та інших. Разом з тим в умовах нової парадигми виховання, напрямків виховання, формування міцних моральних принципів, громадянської відповідальності мають відбуватись на основі загальноприйнятих духовних цінностей, засвоєнні культурної спадщини вітчизняної і світової спільноти, на засадах гуманізму і толерантності. Тому вдосконалення процесу професійно-моральної підготовки майбутніх правоохоронців вимагає врахування не тільки реалій сьогодення і доробок науковців, а й переосмислення установлених науково-методологічних основ розуміння таких базових категорій як “мораль”, “етика”, “моральне виховання”, “моральні якості” у контексті професійної підготовки працівників правоохоронних органів у сучасних умовах.

Метою статті є розкриття теоретичних передумов формування професійно-моральних якостей випускників вищої юридичної школи в контексті їхньої професійної підготовки.

У загальнонауковому, методологічному трактуванні мораль (від лат. *moralis* – моральний, від *mores* – звичаї) у філософії, соціології і педагогіці та інших гуманітарних науках розглядається як одно із форм суспільної свідомості; система поглядів і уявлень, норм та оцінок, що регулюють поведінку людей [6: 216]. Етика (від грец. *etikos* – той, що стосується моралі) – філософська наука, що вивчає мораль, з'ясовує її місце в системі суспільних відносин, досліджує моральні категорії, за допомогою яких виражаються моральні принципи, норми, оцінки, правила поведінки тощо [6: 119].

Мораль регулює поведінку і свідомість людини у всіх сферах суспільного життя. Професійна мораль, з одного боку, є складовою частиною загальної моралі, а з іншого – має свої якісні специфічні особливості.

Інколи загальна мораль має визначальну роль відносно до професійної, котра виражається в тому, що “загальнолюдські за своїм змістом моральні відносини і свідомість детермінують моральний зміст професійної діяльності (її мету, завдання, засоби і результати), вони є головним мотивом цієї діяльності, критерієм її результату; загальна структура загальної моралі (моральна діяльність, свідомість і відносини) визначає і структуру професійної моралі, в котрій зазначені елементи наповнюються специфічним змістом, залежно від соціального призначення цієї діяльності; загальні функції моралі (регулятивна, ціннісно-орієнтаційна, пізнавальна, виховна та інші) характерні і для професійної моралі. Однак в ній вони модифікуються залежно від специфіки професійної діяльності” [8: 8].

Отже, мораль правоохоронців – це один із видів професійної моралі. Як підкреслює С.І.Бражник, “професійна етика міліцейської служби – це сукупність моральних вимог, що склалися на основі принципів загальнолюдської моралі при виконанні службового обов’язку, моральних колізій, які визначають загальні моральні норми поведінки співробітників у службовій та позаслужбовій обстановці” [3: 25]. Виконуючи гносеологічну (пізнавальну), ціннісно-орієнтовану, регулятивну та виховну функції, моральне виховання насамперед полягає в тому, щоб людина сприймала прогресивні моральні цінності як свої, стала активним борцем за їх ствердження і примноження. Як засвідчують результати досліджень [5; 7; 9; 11; 17], моральні якості особистості майбутнього фахівця передбачають: а) *вихідні ознаки*: мотиви, почуття, відношення, переконання, поведінка; б) *виявлення моральних ознак*: альтруїстичні (безкорисливе ставлення до діяльності), егоїстичні, колективістські, індивідуальні, гуманістичні, антигуманні, кримінальні; в) *діагностичні ознаки*: моральна чистота, простота, скромність, піклування про інших людей, кар’єризм, скупість, нечесність, співробітництво і взаємодопомога, націоналізм, расизм, неповага до людей праці, турбота про своє благополуччя, злочинність. Системне розуміння таких якостей дає можливість діагностично передбачити прояви окремих рис правоохоронця (як позитивних, так і негативних) на основі їхньої навчальної діяльності і реальних вчинків.

Ураховуючи вищезазначені положення, моральне виховання як педагогічна проблема має складатися з організації різноманітної практичної діяльності курсантів і цілеспрямованого формування у них моральних ставлень до навколишньої дійсності. На рис. 1 в узагальненому вигляді відображена структура моральної поведінки особистості курсанта. У її структурі складовими компонентами є моральна діяльність (вчинки, поведінка людини); моральні відносини, моральна свідомість. Норми і принципи моралі, моральні ідеали, почуття становлять систему моралі, яка визначає життєву позицію певної *соціальної спільності чи індивіда* (виділено автором – І.М.), орієнтує їх у світі цінностей [6: 216].

Одним із стрижневих елементів формування моральної вихованості людини є її моральна свідомість, що визначається як відображення у свідомості принципів моральності, тобто норм поведінки, що регулюють ставлення людей один до одного й до себе. Особисті переконання, мотиви і самооцінки, котрі дозволяють людині самій контролювати, внутрішньо мотивувати свої дії, самостійно давати їм обґрунтування, виробляти свою лінію поведінки в рамках колективу або групи.

Під моральною свідомістю працівника ОВС ми розуміємо одну із сторін суспільної свідомості, її суб’єктивно-ідеальну форму, яка у вигляді уявлень і понять відображає реальні професійні відносини у правоохоронній сфері і регулює моральну сторону його (працівника) діяльності.

Складнішою формою моральної свідомості (порівняно з нормами) є принципи моралі, котрі є найбільш узагальненим вираженням вимог тої чи іншої моралі. Саме моральні принципи складають ядро моралі, визначають суспільно-історичну сутність та ідейну направленість. Це – колективізм, гуманізм, соціально-реальна активність, соціальна

справедливість, єдність національного та інтернаціонального, пріоритетність громадянських прав особистості (на працю, свободу тощо). Принципи є безумовними моральними вимогами, слідування котрим є обов'язковим у всіх випадках життя.

Основу розвитку моральної свідомості людини становлять моральні знання, що передбачає не тільки їх засвоєння, але й формування певного ставлення особистості до моральних явищ, до самої себе. Останнє передбачає моральну оцінку (самооцінку), моральні переконання та цінності як пережиті і узагальнені моральні принципи, правові норми. Вони формуються в процесі активного й вольового оволодіння всім багатством моральної культури і стають керівництвом до дії особистості майбутнього правоохоронця. Як зазначає С.Г.Карпенчук, “самооцінка, самоосвіта, самоконтроль і самоствердження є тими об'єктивними рушійними силами особистості, за допомогою яких розвивається її самосвідомість, тобто усвідомлення соціальної значущості власної індивідуальності, свого місця і ролі у суспільній діяльності” [9:84].

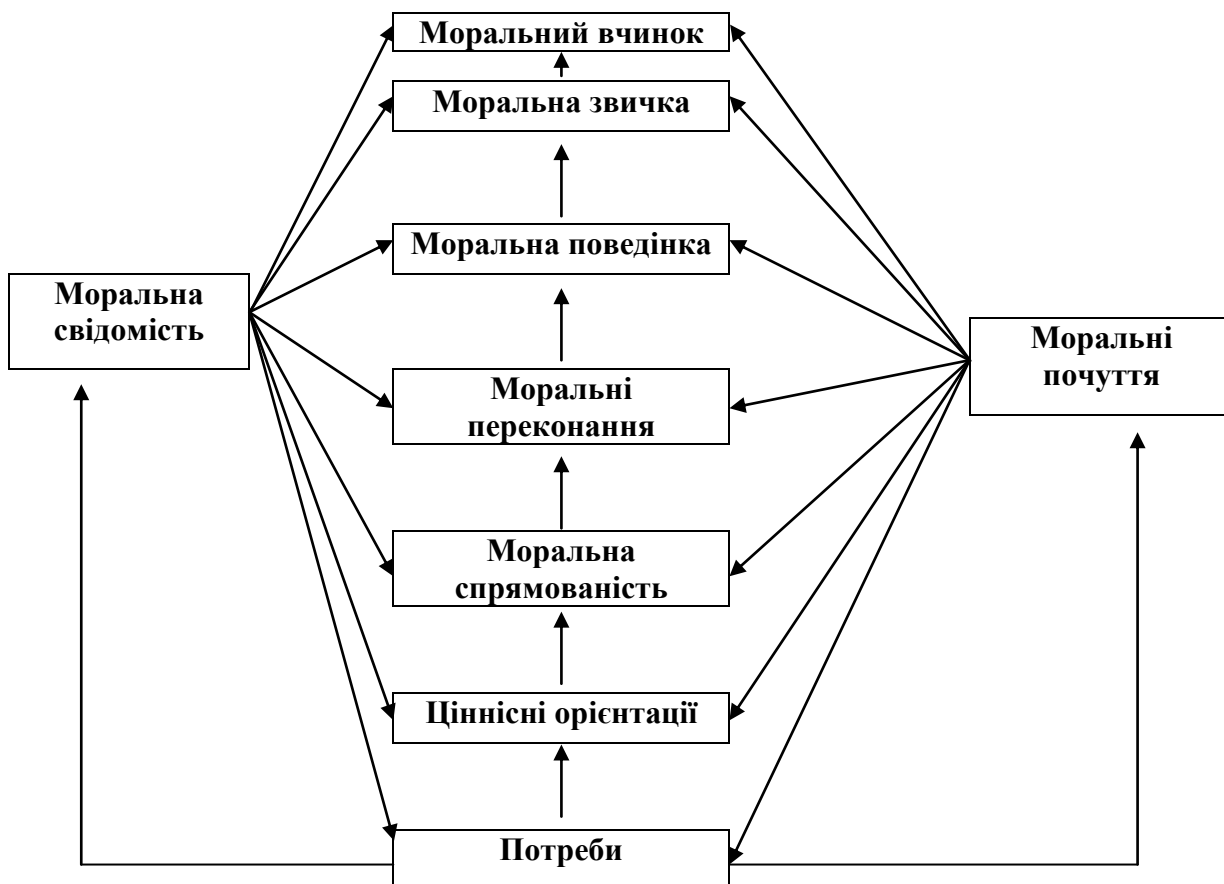

Рис.1. Структура моральної поведінки особистості.

Норми і принципи моралі ґрунтуються не тільки на інтелекті, системі знань, а й на почуттях особистості. Самих по собі знань, мотивів, ідеалів, норм поведінки не досить для того, щоб вони керували людиною, їх достатньо лише тоді, коли знання проходять через емоційну сферу (тобто переживаються). Моральні почуття в житті людини виступають могутнім засобом регулювання відносин між людьми, людини до суспільства, колективу, сім'ї, нації, є засобом гармонізації особистого і громадського у поведінці людей; завдяки почуттям суспільно значимі норми, принципи, ідеали інтуїтивно перетворюються у внутрішні переконання людини. Останні визначають активну направленість відношення людини до світу, вибір характеру своєї поведінки, виступають мотивом його творчої активності. При цьому моральна спрямованість розглядається нами як стійка суспільна позиція особистості, що складається в результаті світоглядної основи, домінуючих мотивів поведінки і проявляється як властивість особистості в різних умовах і обставинах.

Як відомо, моральні ідеали є найбільш широкою та узагальненою формою моральної свідомості і розуміння як специфічне відображення дійсності у вигляді задач, цілей, уявлень про майбутнє. Моральні ідеали виступають у системі суспільної свідомості як ідеальна модель бажаного, критерій оцінки сучасного і майбутнього. Ідеал – це не тільки об'єктивна етична категорія, але й емоційно забарвлений, внутрішньо сприйнятий особистістю образ, який стає регулятором її власної поведінки та критерієм поведінки інших людей. Наявність позитивних моральних ідеалів є необхідною умовою виховного процесу [11].

Говорячи про формування професійно-моральних якостей майбутніх правоохоронців, не можна не погодитися з думкою представників педагогіки прагматизму (Дж.Дюї, О.Паркхерст, У.Кіпатрик, Є.Коллінгс та ін, які виступали за практичну спрямованість виховання. Вони вважали, що необхідно активно впливати на життєвий шлях кожної людини, турбуючись з дитинства про її здоров'я, відпочинок та кар'єру майбутнього члена суспільства. Звідси моральне виховання майбутнього правоохоронця слід розглядати як

певну соціально-педагогічну систему, що починається з самого народження у родині, продовжується у дошкільних закладах, загальноосвітніх школах, пізніше у вузах та інших навчальних закладах. На думку О.М.Бандурки та О.Ф.Скакун, моральна свідомість і поведінка юриста формується протягом його життя, а не задається вищими закладами освіти, хоча вони відіграють важливу роль у наданні допомоги для визначення морально-професійних орієнтирів майбутнього фахівця [2:251].

Як засвідчують дані нашого дослідження, у структурі методів морального виховання провідне місце належить переконанню, привчанню, прикладу, заохоченню паралельної дії, перспективних ліній тощо. Сам процес виховання має здійснюватися на національному ґрунті шляхом засвоєння народних норм і традицій, багатой духовної культури народу, тих моральних норм і якостей, які є регулятором взаємовідносин у суспільстві, узгодження дій і вчинків людей. Такими нормами є насамперед гуманізм і демократизм, що виявляються в ідеалі вільної людини, здатної до творчої співпраці, з високорозвиненим почуттям власної гідності та поваги до інших людей; любов до батьків, до Вітчизни, до рідної мови; правдивість і справедливість, працьовитість і скромність; шляхетне ставлення до дівчини, жінки, матері, бабусі; вміння скрізь і всюди діяти благородно, шляхетно.

Формування професійно-моральних якостей майбутніх правоохоронців, передбачає насамперед тісний взаємозв'язок морального і правого виховання курсантів, оскільки у процесі професійної підготовки останні глибоко знайомляться із законами і нормами держави, з правами і обов'язками громадян. А будь-яка соціальна норма (політична, правова, моральна) виконує функції регулятора поведінки.

Правоохоронці у своїй діяльності керуються як юридичними нормами, так і нормами моралі. З самого початку професійної підготовки курсанти засвоюють такі категорії як добро і зло, погане і добре, правильна чи неправильна поведінка. Критерієм поведінки у суспільстві є норми моралі, любов до своєї батьківщини, землі, суспільно-корисна, добросовісна праця на благо суспільства та особистості, взаємодопомога та колективізм, чесність, правдивість, простота і скромність, тобто національні та загальнолюдські цінності [19:53]. У цілому ж для людини свідоме виконання норм моралі є імперативною вимогою ким би вона не була, яку б посаду не займала, яку б професію не набула.

Результати нашого дослідження засвідчують, що формування моральної свідомості та поведінки курсантів юридичного вузу МВС України – єдиний, нерозривний процес. Словесні методи формування моралі лише тоді стануть ефективними, коли вони поєднуюватимуться з різноманітною суспільно-корисною діяльністю – навчальною, трудовою, спортивно-оздоровчою, естетичною, у процесі якої майбутні правоохоронці оволодіють досвідом моральної поведінки. Курсанти юридичного ВНЗ розглядаються нами як особлива соціальна категорія молоді. Переважна більшість курсантів відрізняється від своїх ровесників високим освітнім рівнем, соціальною активністю, досить гармонічним сполученням інтелектуальної і соціальної зрілості. Для них характерна професійна спрямованість на підготовку до обраної майбутньої професії правоохоронця у пору найскладнішого структурування інтелекту молодої людини, що дуже індивідуально і варіативно.

Основними видами діяльності майбутнього правоохоронця в освітньому просторі вищої юридичної школи мають стати професійно-навчальна і науково-дослідна діяльність при інтенсивному зростанні самостійності у здобутті знань. Набуті знання, уміння і навички повинні виступати для курсанта вже в якості засобів майбутньої професійної діяльності. Час навчання у ВНЗ збігається з першим періодом зрілості і характеризується становленням особистісних якостей, таких як цілеспрямованість, рішучість, наполегливість, самостійність, ініціатива, уміння володіти собою. Спостерігається посилення соціально-моральних мотивів поведінки, підвищується інтерес до моральних проблем – сенсу життя, обов'язку і відповідальності, любові і вірності на ін.

Водночас формування професійно-моральних якостей правоохоронців вимагає врахування ціннісних орієнтацій курсантів щодо набуття своєї майбутньої професії. Так, за одержаними нами даними, за ознакою ставлення до освіти у юридичному ВНЗ умовно їх можна розділити на три групи:

- курсанти, які орієнтовані на освіту як цінність взагалі;
- курсанти, орієнтовані на практику і не виявляють інтересу до навчання;
- курсанти, котрі ще не мають чіткого професійного самовизначення.

Таким чином, формування професійно моральних якостей курсантів передбачає наявність науково обґрунтованих вихідних положень і включає в себе сукупність взаємодоповнюючих видів навчально-виховної діяльності – вивчення учбових предметів, проходження ознайомчої та виробничої практик (стажування), участь у науково-дослідній роботі та поза навчальній виховній діяльності.

Програма формування у майбутніх правоохоронців професійно-моральних якостей має здійснюватись у декілька органічно взаємообумовлених етапах, в основі яких превалює певний вид підготовки курсанта до майбутньої професійної діяльності:

- збір інформації про стан сформованості моральних якостей курсантів;
- опанування курсантами з системою професійно важливих моральних знань та умінь, розвиток інтересу до майбутньої роботи, ознайомлення зі специфікою діяльності працівників правоохоронних органів;
- забезпечення самостійного поповнення курсантами необхідних морально-етичних і соціологічних знань (виконання практичних завдань, курсових робіт, проведення спостережень та досліджень під час проходження практик; – участь у науково-дослідній роботі, “круглих столах”, предметних олімпіад, наукових семінарах; розробка програми самоудосконалення тощо.

Подальші наукові пошуки цього спрямування вбачаються в обґрунтуванні зв'язку морального виховання курсантів з правовою, політичною, екологічною і фізичною культурою майбутнього правоохоронця. Чекають на своє вивчення проблеми ієрархії життєвих моральних цінностей працівників ОВС, формування нових ідеалів і пріоритетів. Ці та інші питання вимагають свого дослідження на шляху розпочатого реформування освітньої системи МВС України у контексті сучасних світових стандартів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андреев Ю.В. Формирование творческого стиля деятельности командира-воспитателя в условиях реформирования вооруженных сил (педагогическое исследование на материалах войск ПВО): Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Харьковский военный ун-т. – Х., 1994. – 190 с.
2. Бандурка О.М., Скакун О.Ф. Юридична деонтологія: Підручник. – Харків: Вид-во НУВС. 2002. – 336 с.
3. Бражник С.И. Профессиональная этика милицейской службы: Лекция. – К.: Киев. высш. школа им. Ф.Э.Дзержинского, 1979. – 44 с.
4. Васильев Г.И. Педагогические условия адаптации курсантов к обучению в вузах МВД: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Одесский ин-т внутренних дел. – Одеса, 1997. – 186 с.
5. Выготский Л.С. Педагогическая психология / Под ред. В.В.Давыдова. – М.: Педагогика, 1991. – 480с.
6. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
7. Ісаєнко М.М. Формування комунікативних умінь у курсантів вищих закладів освіти МВС: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Південноукраїнський держ. педагогічний ун-т ім.К.Д.Ушинського. – Одеса, 2002. – 213 с.
8. Канівська О.Б. Виховання особистості на засадах морально-християнських цінностей в Україні (XVI – перша половина XVIII століття): Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Київський держ. лінгвістичний ун-т. – К., 1997. – 236 с.
9. Карпенчук С.Г. Теорія та методика виховання: Навч. посібник. – К.: Вища шк., 1997. – 304 с.
10. Козяр М.М. Педагогічні основи виховання у курсантів навчальних закладів системи МВС відповідного ставлення до виконання своїх обов'язків: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Вінницький держ. педагогічний ун-т ім.М.Коцюбинського. – К., 1998. – 166 с.
11. Критерії морального виховання / За ред. І.Д.Беха. – К.: Рад. школа, 1989. – 96 с.
12. Кубіцький С.О. Система оцінювання готовності майбутніх офіцерів до професійної діяльності: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. – К., 2002. – 208 с.

13. Кубинська І.О. Виховання духовних цінностей дітей і молоді у творчій спадщині Івана Огієнка: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Інститут педагогіки АН України. – К., 2000. – 193 с.
14. Майборода Г.Я. Соціально-педагогічний потенціал українських народних обрядів у системі формування морально-духовних цінностей особистості: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05; 13.00.01 / Черкаський держ.ун-т ім.Б.Хмельницького. – Черкаси, 1996. – 193 с.
15. Макаренко А.С. Методика виховної роботи. – К.: Рад.шк., 1990. – 31 с.
16. Макаренко А.С. Сочинения: В 7 т. – М.: Просвещение, 1951. – Т.5. – 355 с.
17. Морозов А.С. Педагогічні основи формування правової культури у майбутніх працівників міліції: Методичний посібник. – Херсон: ХФ ЗІОІ МВС України, 1997. – 52 с.
18. Падалка О.С. та ін. Педагогічні технології: Навчальний посібник. – К.: Вид-во “Українська енциклопедія” ім. М.П.Бажана, 1995. – 254 с.
19. Словарь по этике / Под ред. А.А.Гусейнова, И.С.Кона. – 6-е изд. – М.: Политиздат, 1989. – 420 с.
20. Ярмоленко О.Д. Системний підхід до формування національних і загальнолюдських моральних цінностей в українській етнопедагогіці: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Черкаський педагогічний ін-т. – К., 1995. – 176 с.

УДК 371.7:504:330.3 (477)

О.П. Матеюк

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ТА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Стаття присвячена розгляду основних педагогічних умов як сукупності суб'єктивних і об'єктивних чинників формування екологічної культури студентів економічного профілю, та моделі цього процесу, за допомогою якого у них відбувається поступова зміна взаємовідносин з навколишнім світом через трансформацію стереотипів, при цьому в першу чергу змінюється духовний світ їх особистості та його екологічна складова.

The article is dedicated to the analysis of the principle pedagogic conditions as the totality of subjective and objective factors of ecological culture forming of the students-economists, and the models of the process through which the gradual changing of the mutual relations with the outer environment through the stereotypes transformation takes part in them, at the same time the spiritual world of their personality and its ecological component changes at the first time.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Усвідомлення ученими першопричини критичного стану навколишнього середовища сприяло продукуванню ними висновку про те, що екологічна криза за своєю сутністю носить світоглядний, духовно-етичний характер. Вони вважають, що ядром освіти сталого розвитку загалом повинна стати екологічна освіта, екологічне виховання, та, зокрема – екологічна культура [1]. Однак, проблема формування екологічної культури на засадах сталого розвитку (тобто з урахуванням його трьохкомпонентної структури) ними, зазвичай, не розглядалась. Тобто, дослідження з цієї тематики є в основному дещо розрізненими та методологічно роз'єднаними. Зважаючи на неоднозначність підходів до вирішення проблеми формування екологічної культури студентів, єдина цілісна наукова теорія на засадах сталого розвитку є на сьогодні ще недостатньо розробленою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано рішення даної проблеми і на які спирається автор. Проблеми взаємодії людини, суспільства і природи достатньо широко висвітлені у роботах зарубіжних вчених А. Швейцера, Б. Коммонера, Е. Пестеля, А. Печчеї. У методологічному плані певний інтерес викликають роботи М. М. Мамедова, Ю. Г. Маркова, А. Д. Урсула, Г. В. Платонова, присвячені загальним